

USTAWA

z dnia 27 października 1977 r.

o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin.

Kierując się podstawowymi zasadami ustroju socjalistycznego, przywiązując największą wagę do poprawy warunków życia wszystkich ludzi pracy oraz uznając, że wprowadzenie systemu zaopatrzenia emerytalnego oraz innych świadczeń dla rolników i ich rodzin:

- zapewni zaopatrzenie na starość oraz na wypadek inwalidztwa tym rolnikom, którzy zwiększając produkcję rolną i sprzedając produkty rolne jednostkom gospodarki społecznej aktywnie uczestniczą w realizacji programu wyżywienia narodu;
  - stworzy warunki do dalszego rozwoju rolnictwa społecznego oraz do korzystnej przebudowy struktury indywidualnych gospodarstw rolnych i unowocześnienia metod gospodarowania;
  - będzie kolejnym doniosłym aktem realizacji sojuszu robotniczo-chłopskiego,
- stanowi się, co następuje:

Rozdział I

Zaopatrzenie emerytalne.

Art. 1. Zaopatrzenie emerytalne określone ustawą obejmuje rolników, którzy wytwarzają w prowadzonych przez siebie gospodarstwach rolnych produkty rolne, sprzedają je jednostkom gospodarki społecznej i spełniają inne warunki przewidziane w ustawie, a także członków ich rodzin.

Art. 2. 1. Emerytura przysługuje rolnikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek: 65 lat mężczyzna i 60 lat kobieta, a jeżeli jest kombatantem — 60 lat mężczyzna i 55 lat kobieta,
- 2) wytwarzał w prowadzonym gospodarstwie rolnym i sprzedawał jednostkom gospodarki społecznej produkty rolne o wartości nie mniejszej niż 15.000 zł rocznie, przez okres co najmniej 25 lat mężczyzna i 20 lat kobieta, w tym nieprzerwanie przez ostatnie 5 lat prowadzenia gospodarstwa rolnego przed jego przekazaniem następcy lub Państwu; do okresów tych zalicza się również lata, w których wartość sprzedanych produktów była niższa, jeżeli spowodowane to było klęską żywiołową, wypadkiem losowym lub innymi okolicznościami niezawinionymi przez rolnika,
- 3) opłacał składki na fundusz emerytalny rolników,
- 4) przekazał następcy lub Państwu gospodarstwo rolne, którego wartość nie uległa obniżeniu w okresie ostatnich 5 lat prowadzenia gospodarstwa przed jego przekazaniem, chyba że obniżenie wartości gospodarstwa nastąpiło z przyczyn niezawinionych przez rolnika.

2. Warunki określone w ust. 1 pkt 2 nie są wymagane, jeżeli rolnik przekazał Państwu gospodarstwo rolne, które prowadził nieprzerwanie co najmniej przez ostatnie 5 lat przed jego przekazaniem.

Art. 3. Rolnikowi, który wytwarzał w prowadzonym gospodarstwie rolnym i sprzedawał jednostkom gospodarki społecznej produkty rolne o wartości nie mniejszej niż 15.000 zł rocznie co najmniej przez 10 lat, w tym nieprzerwanie przez ostatnie 5 lat prowadzenia gospodarstwa rolnego przed jego przekazaniem następcy, zalicza się do okresu wymienionego w art. 2 ust. 1 pkt 2:

- 1) okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego przed dniem wejścia w życie ustawy,
- 2) okresy pracy w innych gospodarstwach rolnych po ukończeniu 16 roku życia oraz okresy zatrudnienia równorzędne z okresami zatrudnienia i zaliczalne do okresów zatrudnienia w rozumieniu przepisów o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin — poprzedzające objęcie gospodarstwa rolnego.

Art. 4. 1. Prawo do emerytury powstaje z dniem spełnienia warunków wymaganych do jej uzyskania.

2. Jeżeli rolnik spełniający warunki określone w art. 2 ust. 1 pkt 2—4 przekazał gospodarstwo rolne następcy lub Państwu przed osiągnięciem wieku emerytalnego, prawo do emerytury powstaje z dniem osiągnięcia tego wieku.

Art. 5. 1. Podstawę wymiaru emerytury stanowi średnia roczna wartość produktów rolnych sprzedanych przez rolnika jednostkom gospodarki społecznej z okresu ostatnich 5 lat prowadzenia gospodarstwa rolnego przed jego przekazaniem następcy lub Państwu. Z okresu tego mogą być wyłączone lata, w których nastąpiło znaczne obniżenie produkcji rolnej, spowodowane klęską żywiołową, wypadkiem losowym lub innymi okolicznościami niezawinionymi przez rolnika; w tym wypadku uwzględnia się lata bezpośrednio poprzedzające ten okres.

2. Do wartości sprzedanych produktów rolnych zalicza się również wartość produktów rolnych wytworzonych przez rolnika w ramach umów kooperacyjnych z jednostkami gospodarki społecznej oraz wartość drewna z lasów wchodzących w skład gospodarstwa rolnego, a także runa leśnego i roślin zielarskich, sprzedanych jednostkom gospodarki społecznej.

3. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia zasady i tryb:

- 1) ewidencji wartości produktów rolnych sprzedanych jednostkom gospodarki społecznej,
- 2) wliczania produktów, o których mowa w ust. 2, do wartości sprzedanych produktów rolnych,
- 3) uznawania, że znaczne obniżenie wartości produktów rolnych sprzedanych jednostkom gospodarki społecznej spowodowane zostało klęską żywiołową, wypadkiem losowym lub innymi okolicznościami niezawinionymi przez rolnika,
- 4) uznawania, że obniżenie wartości gospodarstwa rolnego, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 4, nastąpiło z przyczyn niezawinionych przez rolnika.

4. Rada Ministrów może określić w drodze rozporządzenia inne produkty sprzedane przez rolnika jednostkom gospodarki społecznej, których wartość zalicza się do wartości sprzedanych produktów rolnych.

Art. 6. 1. Na wniosek rolnika, który przekazał gospodarstwo rolne następcy przed osiągnięciem wieku emerytalnego i pracował nadal w tym gospodarstwie, za podstawę wymiaru emerytury przyjmuje się średnią wartość produktów rolnych wytworzonych w tym gospodarstwie i sprzedanych jednostkom gospodarki społecznej z okresu ostatnich 5 lat poprzedzających rok, w którym rolnik osiągnął ten wiek.

2. Jeżeli przekazane gospodarstwo rolne stanowi tylko część gospodarstwa prowadzonego przez następcę,

przy ustalaniu podstawy wymiaru emerytury w myśl ust. 1 uwzględnia się część wartości sprzedanych produktów rolnych, odpowiadającą przejętemu gospodarstwu.

Art. 7. 1. Wysokość emerytury wynosi miesięcznie:

Grupa sprzedaży	Średnia roczna wartość sprzedanych produktów rolnych stanowiąca podstawę wymiaru w zł		Wysokość emerytury w zł miesięcznie
	ponad	do	
1	15.000	20.000	1.500
2	20.000	25.000	1.550
3	25.000	30.000	1.600
4	30.000	35.000	1.650
5	35.000	40.000	1.700
6	40.000	50.000	1.750
7	50.000	60.000	1.800
8	60.000	70.000	1.850
9	70.000	80.000	1.900
10	80.000	90.000	1.950
11	90.000	100.000	2.000
12	100.000	120.000	2.100
13	120.000	140.000	2.200
14	140.000	160.000	2.300
15	160.000	180.000	2.400
16	180.000	200.000	2.500
17	200.000	230.000	2.650
18	230.000	260.000	2.800
19	260.000	290.000	2.950
20	290.000	320.000	3.100
21	320.000	350.000	3.250
22	350.000	390.000	3.450
23	390.000	430.000	3.650
24	430.000	470.000	3.850
25	470.000	510.000	4.050
26	510.000	550.000	4.250
27	550.000	600.000	4.500
28	600.000	650.000	4.750
29	650.000	700.000	5.000
30	700.000	750.000	5.250
31	750.000	800.000	5.500
32	800.000	860.000	5.750
33	860.000	930.000	6.000
34	930.000	1.000.000	6.250
35	1.000.000	—	6.500

2. Rolnikowi, który przekazał gospodarstwo rolne Państwu, a nie spełnił warunków określonych w art. 2 ust. 1 pkt 2, emerytura przysługuje w wysokości przewidzianej w ust. 1 dla 1 grupy sprzedaży.

Art. 8. 1. Rolnikowi, który przekazał gospodarstwo rolne Państwu, zwiększa się emeryturę:

- 1) po 200 zł za pierwszy i drugi hektar oraz po 50 zł za każdy następny hektar, nie więcej jednak niż o 700 zł,
- 2) za przekazane budynki:

o wartości w tys. zł	kwota zwiększenia emerytury w zł
od 50 do 100	100
ponad 100 do 200	200
ponad 200	300

3) za przekazane lasy wchodzące w skład gospodarstwa rolnego:

o wartości drzewostanu w tys. zł	kwota zwiększenia emerytury w zł
od 10 do 100	100
ponad 100 do 200	200
ponad 200	300

4) za zrzeczenie się prawa do bezpłatnego korzystania z lokalu mieszkalnego i pomieszczeń gospodarskich, przysługującego na podstawie art. 22 ust. 2, o 150 zł.

2. Wartość budynków przyjmuje się według szacunku ustalonego dla obowiązkowego ubezpieczenia przez Państwowy Zakład Ubezpieczeń, a wartość drzewostanu według cen obowiązujących w państwowym gospodarstwie leśnym, przy uwzględnieniu zasad szacowania określonych w przepisach o scalaniu i wymianie gruntów; szacunek ten przyjmuje się według stawek obowiązujących w dniu przekazania budynków lub lasów.

Art. 9. 1. Emerytura przysługuje łącznie obojgu małżonkom, choćby wiek emerytalny osiągnął tylko jeden z małżonków

2. Emerytura nie przysługuje jednak małżonkowi, który przez ostatnie 5 lat przed przekazaniem gospodarstwa rolnego następcy lub Państwu nie pracował w tym gospodarstwie i nie pozostawał z rolnikiem we wspólnym gospodarstwie domowym; w tym wypadku drugiemu małżonkowi przysługuje emerytura w pełnej wysokości.

3. Emerytura przysługująca obojgu małżonkom podlega podziałowi na równe części:

- 1) na wniosek jednego z małżonków albo
- 2) z urzędu — jeżeli jeden z małżonków jest uprawniony do świadczenia o charakterze rentowym na podstawie innych przepisów.

4. W razie śmierci jednego z małżonków emeryturę wypłaca się w pełnej wysokości drugiemu małżonkowi, chyba że zachodzą okoliczności określone w ust. 2.

Art. 10. 1. Renta inwalidzka przysługuje rolnikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) zaliczony został do I lub II grupy inwalidów,
- 2) wytwarzał w prowadzonym gospodarstwie rolnym i sprzedawał jednostkom gospodarki uspołecznionej produkty rolne o wartości nie mniejszej niż 15.000 zł rocznie, przez okres co najmniej ostatnich 5 lat prowadzenia gospodarstwa przed przekazaniem następcy lub Państwu,
- 3) opłacał składki na fundusz emerytalny rolników,
- 4) przekazał następcy lub Państwu gospodarstwo rolne odpowiadające warunkom określonym w art. 2 ust. 1 pkt 4.

2. Warunek określony w ust. 1 pkt 2 uważa się za spełniony, jeżeli rolnik stał się inwalidą I lub II grupy inwalidów przed ukończeniem 30 lat życia albo wskutek wypadku przy pracy w gospodarstwie rolnym lub wskutek choroby zawodowej i sprzedawał jednostkom gospodarki uspołecznionej produkty rolne o wartości nie mniejszej niż 15.000 zł rocznie przez cały okres prowadzenia gospodarstwa rolnego aż do powstania inwalidztwa, choćby nawet okres ten był krótszy niż 5 lat.

3. Warunek określony w ust. 1 pkt 2 nie jest wymagany, jeżeli rolnik przekazał gospodarstwo rolne Państwu,

4. Wysokość renty inwalidzkiej ustala się według zasad przewidzianych przy ustalaniu wysokości emerytury, z tym że w wypadkach, o których mowa w ust. 2, podstawę wymiaru renty inwalidzkiej stanowi średnia roczna wartość sprzedanych produktów rolnych z całego okresu prowadzenia gospodarstwa rolnego, jeżeli okres ten jest krótszy niż 5 lat.

5. Renta inwalidzka przysługuje łącznie obojgu małżonkom, choćby inwalidą I lub II grupy był tylko jeden z nich. Przepisy art. 9 ust. 2—4 stosuje się odpowiednio.

Art. 11. 1. Renta rodzinna przysługuje dzieciom spełniającym warunki do uzyskania renty rodzinnej w myśl przepisów o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin w razie śmierci obojga rodziców, jeżeli chociaż jedno z rodziców miało ustalone prawo do emerytury lub renty inwalidzkiej na podstawie niniejszej ustawy.

2. Renta rodzinna nie przysługuje dziecku, które przejęło gospodarstwo rolne jako następcą.

3. Wszystkim uprawnionym dzieciom przysługuje jedna łączna renta rodzinna, wynosząca 70% emerytury lub renty inwalidzkiej przysługującej rodzicom; zasady podziału renty określają przepisy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

Art. 12. Do emerytury i renty przysługują dodatki:

- 1) rodzinne — dla dzieci, wnuków i rodzeństwa,
- 2) dla innych osób niż określone w pkt 1, pozostających na wyłącznym utrzymaniu osoby pobierającej emeryturę lub rentę,
- 3) z tytułu odznaczeń państwowych,
- 4) z tytułu zaliczenia do I grupy inwalidów lub osiągnięcia 80 lat życia.

Art. 13. Dodatki rodzinne dla dzieci, wnuków i rodzeństwa przysługują na zasadach i w wysokości określonych przepisami o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

Art. 14. 1. Dodatek dla osoby, o której mowa w art. 12 pkt 2, przysługuje, jeżeli osoba ta:

- 1) pozostawała we wspólnym gospodarstwie domowym z rolnikiem co najmniej przez 10 lat przed przekazaniem gospodarstwa rolnego następcy lub Państwu,
- 2) osiągnęła wiek: 65 lat mężczyzna i 60 lat kobieta albo jest inwalidą I lub II grupy,
- 3) nie ma prawa do emerytury, renty albo świadczenia pieniężnego określonego w art. 23 ani też innych stałych źródeł dochodu.

2. Dodatek, o którym mowa w art. 12 pkt 2, przysługuje także dożywotnikowi, choćby nie spełniał warunków określonych w ust. 1 pkt 1, jeżeli gospodarstwo obciążone dożywociem przekazane zostało Państwu.

3. Dodatek dla osoby, o której mowa w ust. 1, wynosi 500 zł miesięcznie, a dla dożywotnika — 750 zł miesięcznie.

4. Dodatek wypłaca się bezpośrednio osobie, o której mowa w ust. 1 lub 2, na jej wniosek albo z urzędu, gdy nie prowadzi ona wspólnego gospodarstwa z osobą

pobierającą emeryturę lub rentę bądź w razie śmierci osoby pobierającej to świadczenie.

Art. 15. 1. Osobie pobierającej emeryturę lub rentę, odznaczonej orderem lub tytułem honorowym, określonym przepisami o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, przysługuje dodatek w wysokości 25% pobieranego świadczenia.

2. Z tytułu odznaczenia orderami lub tytułami honorowymi przysługuje tylko jeden dodatek.

Art. 16. 1. Osobie pobierającej emeryturę lub rentę, zaliczonej do I grupy inwalidów, przysługuje dodatek w wysokości 500 zł miesięcznie, a w razie zaliczenia do I grupy inwalidów z powodu utraty wzroku — w wysokości 800 zł miesięcznie.

2. Osobie pobierającej emeryturę lub rentę, która ukończyła 80 lat życia, dodatek w wysokości 500 zł miesięcznie przysługuje bez konieczności orzekania o inwalidztwie.

Art. 17. Osobie pobierającej emeryturę lub rentę inwalidzką oraz członkom jej rodziny, a także osobie uprawnionej do dodatku w myśl art. 14 lub do świadczenia pieniężnego określonego w art. 23, przysługują świadczenia lecznicze i połoźnicze, zaopatrzenie w leki, przedmioty ortopedyczne, środki opatrunkowe i pomocnicze, przysposobienie zawodowe oraz umieszczenie w domu rencisty — w zakresie i na zasadach przewidzianych przepisami o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

Art. 18. W razie śmierci osoby pobierającej emeryturę lub rentę, która przekazała gospodarstwo rolne Państwu, oraz w razie śmierci członka rodziny pozostającego na wyłącznym utrzymaniu takiej osoby, przysługuje zasiłek pogrzebowy na zasadach i w wysokości przewidzianych przepisami o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

Art. 19. 1. Emerytura lub renta inwalidzka z tytułu inwalidztwa powstałego z innych przyczyn niż wypadek przy pracy w gospodarstwie rolnym lub choroba zawodowa, przysługująca rolnikowi, który przekazał gospodarstwo rolne następcy, ulega zawieszeniu lub zmniejszeniu na zasadach określonych przepisami o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, jeżeli emeryt lub rencista osiąga zarobki z tytułu zatrudnienia albo prowadzi inną działalność zarobkową.

2. Jeżeli do emerytury lub renty inwalidzkiej uprawnieni są oboje małżonkowie, zawieszeniu lub zmniejszeniu ulega część świadczenia przysługująca małżonkowi osiągniętemu zarobki z tytułu zatrudnienia lub dochody z innej działalności zarobkowej.

3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio do rent rodzinnych.

Art. 20. 1. W razie zbiegu prawa do emerytury i renty przewidzianych niniejszą ustawą uprawnionemu wypłaca się jedno, wybrane przez niego świadczenie.

2. W razie zbiegu prawa do emerytury lub renty przewidzianych niniejszą ustawą z prawem do innego świadczenia o charakterze rentowym uprawnionemu wypłaca się w całości wybrane przez niego świadczenie powiększone o połowę drugiego.

3. Dodatki, o których mowa w art. 12, przysługują do świadczenia wypłacanego w całości.

4. Jeżeli do emerytury lub renty inwalidzkiej przewidzianych niniejszą ustawą uprawnieni są oboje małżonkowie, przepisy ust. 2 i 3 stosuje się do części świadczenia przysługującego małżonkowi uprawnionemu do innego świadczenia o charakterze rentowym.

Art. 21. Z emerytur i rent określonych ustawą mogą być potrącane zaległe składki na fundusz emerytalny rolników, zaległe podatki i opłaty oraz inne należności określone przepisami o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin — na zasadach i w trybie przewidzianych tymi przepisami.

Art. 22. 1. Rolnik, który przekazał gospodarstwo rolne następcy lub Państwu, ma prawo do bezpłatnego użytkowania działki gruntu rolnego o obszarze do 0,3 ha.

2. Rolnik, który przekazał gospodarstwo rolne następcy lub Państwu wraz z budynkami, ma prawo do bezpłatnego korzystania z lokalu mieszkalnego i pomieszczeń gospodarskich w rozmiarze niezbędnym do zaspokojenia potrzeb rolnika i jego rodziny.

3. Uprawnienia określone w ust. 1 i 2 przysługują również dożywotnikowi, jeżeli wchodziły one w skład dożywocia i dożywotnik faktycznie z nich korzystał.

4. Jeżeli prawo do emerytury lub renty przysługuje obojgu małżonkom, uprawnienia określone w ust. 1 i 2 przysługują im łącznie.

5. Do korzystania z lokalu mieszkalnego, pomieszczeń gospodarskich oraz użytkowania działki gruntu rolnego stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego o służebności mieszkania i o użytkowaniu.

Art. 23. 1. Rolnikowi, który nieodpłatnie przekazał gospodarstwo rolne zstępnym przed wejściem w życie ustawy, a który osiągnął wiek: 65 lat mężczyzna i 60 lat kobieta albo jest inwalidą I lub II grupy i nie ma własnych stałych źródeł dochodu, przysługuje świadczenie pieniężne w wysokości 750 zł miesięcznie, a jeżeli warunki te spełniają oboje małżonkowie, przysługuje im łącznie świadczenie w wysokości 1.000 zł miesięcznie.

2. Świadczenie przysługujące obojgu małżonkom podlega podziałowi na równe części na wniosek jednego z nich.

3. Świadczenie określone w ust. 1 przysługuje również rolnikowi, który zrzekł się własności nieruchomości rolnej na podstawie przepisów prawa cywilnego.

Rozdział 2

Świadczenia lecznicze oraz inne świadczenia przysługujące rolnikom i członkom ich rodzin.

Art. 24. 1. Rolnikowi przysługują świadczenia zakładów społecznych służby zdrowia, obejmujące:

- 1) opiekę zdrowotną otwartą,
- 2) opiekę zdrowotną zamkniętą,
- 3) świadczenia stacji pogotowia ratunkowego,
- 4) zaopatrzenie w leki przez apteki otwarte,

- 5) zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze,
- 6) leczenie uzdrowiskowe.

2. Świadczenia określone w ust. 1 przysługują również członkom rodziny rolnika oraz innym osobom, które zamieszkują wspólnie z rolnikiem i pozostają na jego utrzymaniu. Wspólne zamieszkiwanie nie jest wymagane w stosunku do dzieci uczących się poza stałym miejscem zamieszkania.

3. Świadczenia, o których mowa w ust. 1 i 2, przysługują na zasadach przewidzianych dla pracowników i ich rodzin.

Art. 25. 1. Rolnikowi, który uległ wypadkowi przy pracy w gospodarstwie rolnym lub zachorował na chorobę zawodową, przysługują:

- 1) zasiłek chorobowy — za każdy dzień niezdolności do pracy trwającej nieprzerwanie co najmniej 30 kolejnych dni, nie dłużej jednak niż przez okres sześciu miesięcy i nie dłużej niż do czasu uzyskania renty inwalidzkiej,
- 2) jednorazowe świadczenie z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu — na warunkach i w wysokości przewidzianych dla jednorazowego odszkodowania przysługującego pracownikowi, który uległ wypadkowi przy pracy lub zachorował na chorobę zawodową,
- 3) renta inwalidzka — na warunkach i w wysokości określonych w art. 10.

2. Świadczenia określone w ust. 1 przysługują również małżonkowi rolnika, prowadzącemu z nim wspólne gospodarstwo domowe, który uległ wypadkowi przy pracy w gospodarstwie rolnym lub zachorował na chorobę zawodową.

Art. 26. Dzieciom rolnika oraz innym osobom pozostającym na utrzymaniu rolnika, które uległy wypadkowi przy pracy w gospodarstwie rolnym, przysługują:

- 1) zasiłek chorobowy oraz jednorazowe świadczenie określone w art. 25 ust. 1 pkt 1 i 2,
- 2) renta inwalidzka, jeżeli wypadek spowodował inwalidztwo I lub II grupy — w wysokości połowy kwoty przewidzianej w art. 7 ust. 1 dla I grupy sprzedaży.

Art. 27. Członkom rodziny rolnika, który zmarł wskutek wypadku przy pracy w gospodarstwie rolnym lub wskutek choroby zawodowej, przysługują:

- 1) jednorazowe świadczenie na warunkach i w wysokości przewidzianych dla jednorazowych odszkodowań przysługujących członkom rodziny pracownika, który zmarł wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej,
- 2) renta rodzinna, na warunkach i w wysokości określonych w art. 11.

Art. 28. Jeżeli z tytułu wypadku przy pracy w gospodarstwie rolnym przysługuje prawo do zasiłku chorobowego lub jednorazowego świadczenia na podstawie niniejszej ustawy oraz prawo do świadczeń o tym samym charakterze na podstawie innych przepisów, uprawnionemu wypłaca się jedno, wybrane przez niego świadczenie.

Art. 29. 1. Za wypadek przy pracy w gospodarstwie rolnym uważa się nagle zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, które nastąpiło podczas:

1) wykonywania zwykłych czynności związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego lub w związku z wykonywaniem takich czynności,

2) wykonywania zadań zleconych przez organizacje polityczne lub społeczne bądź w związku z uczestnictwem w organizowanych przez te organizacje czynach społecznych.

2. Za choroby zawodowe uważa się choroby określone przepisami wydanymi na podstawie art. 231 pkt 2 Kodeksu pracy.

3. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia zasady i tryb ustalania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy w gospodarstwie rolnym, orzekania o niezdolności do pracy lub inwalidztwie, spowodowanych wypadkiem przy pracy w gospodarstwie rolnym lub chorobą zawodową oraz wysokość i tryb przyznawania zasiłku chorobowego.

Art. 30. 1. Kobięcie prowadzącej gospodarstwo rolne oraz małżonce rolnika, pozostającej z nim we wspólnym gospodarstwie domowym, przysługują zasiłek porodowy z tytułu urodzenia dziecka lub przyjęcia dziecka w wieku do 1 roku na wychowanie z zamiarem jego przysposobienia, jeżeli do sądu opiekuńczego został zgłoszony wniosek o przysposobienie.

2. Zasiłek porodowy wynosi 500 zł r każde dziecko.

Art. 31. 1. Rolnikowi przysługuje zasiłek w wysokości 500 zł miesięcznie na każde dziecko w wieku do 16 lat, które ze względu na stan fizyczny, psychiczny lub psychofizyczny wymaga stałej opieki innej osoby, polegającej na konieczności pielęgnacji lub na systematycznym współdziałaniu w leczeniu i rehabilitacji.

2. Zasiłek, o którym mowa w ust. 1, przysługuje także na dziecko, które ukończyło 16 rok życia, jeżeli zostało ono zaliczone do I lub II grupy inwalidów.

3. Okoliczności określone w ust. 1 i 2 ustalają komisje lekarskie do spraw inwalidztwa i zatrudnienia.

Rozdział 3

Postępowanie w sprawach świadczeń.

Art. 32. 1. Prawo do świadczeń pieniężnych określonych ustawą ustala i świadczenia te wypłaca Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

2. Świadczenia, o których mowa w ust. 1, przyznaje się na wniosek zainteresowanego.

Art. 33. Odwołania od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w sprawach:

1) świadczeń z zaopatrzenia emerytalnego — rozstrzygają organy właściwe do rozpatrywania odwołań w sprawach świadczeń z powszechnego zaopatrzenia emerytalnego pracowników i ich rodzin,

2) innych świadczeń przysługujących rolnikom i członkom ich rodzin — rozstrzygają organy właściwe do rozpatrywania odwołań w sprawach świadczeń z ubezpieczenia społecznego przysługujących pracownikom i członkom ich rodzin.

Art. 34. Przy ustalaniu prawa do świadczeń pieniężnych określonych ustawą oraz ich wysokości ustalenia naczelnika gminy oraz organów prowadzących ewidencję sprzedaży produktów rolnych są wiążące dla Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i organów odwoławczych w postępowaniu rentowym.

Art. 35. Świadczeń w naturze dla osób pobierających świadczenia emerytalne udzielają właściwe zakłady społeczne służby zdrowia.

Art. 36. W nie unormowanych ustawą sprawach dotyczących postępowania o świadczenia, wypłaty świadczeń oraz obowiązków osób pobierających świadczenia stosuje się:

- 1) w zakresie świadczeń emerytalnych — przepisy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin,
- 2) w zakresie innych świadczeń pieniężnych — odpowiednio przepisy o świadczeniach z ubezpieczenia społecznego dla pracowników i ich rodzin.

Rozdział 4

Fundusz emerytalny rolników.

Art. 37. 1. Tworzy się fundusz emerytalny rolników.

2. Fundusz tworzy się ze składek opłacanych przez rolników oraz z dotacji budżetu Państwa.

3. Środki funduszu przeznacza się na wypłatę świadczeń określonych ustawą.

Art. 38. Obowiązek opłacania przez rolnika składki powstaje od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego, w którym rolnik rozpoczął prowadzenie gospodarstwa rolnego, a ustaje — z końcem miesiąca kalendarzowego, w którym rolnik przestał prowadzić gospodarstwo rolne.

Art. 39. Podstawę wymiaru składki stanowi przychód szacunkowy gospodarstwa rolnego.

Art. 40. Rolnik, który rozpoczął prowadzenie gospodarstwa rolnego przed ukończeniem 35 lat życia, zwolniony jest od obowiązku opłacania składki przez okres pierwszych 5 lat gospodarowania.

Art. 41. 1. Kwota składki uiszczonej przez rolnika przekazującego gospodarstwo następcy podlega zwrotowi, jeżeli rolnik osiągnął wiek emerytalny albo zaliczony został do I lub II grupy inwalidów i nie nabył prawa do emerytury lub renty inwalidzkiej.

2. Zwrot składki, o której mowa w ust. 1, następuje w miesięcznych ratach, odpowiadających rocznej wysokości najniższej składki.

Art. 42. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia zasady tworzenia funduszu emerytalnego rolników, zarządzania nim, szczegółowe zasady i tryb wymierzania, pobierania i zwrotu składek, a także środki odwoławcze przysługujące w tych sprawach.

Rozdział 5

Przekazywanie gospodarstw rolnych.

Art. 43. 1. Gospodarstwo rolne może być przekazane tylko jednemu następcy, a jeżeli następca pozostaje w związku małżeńskim — także obojgu małżonkom.

2. Przekazanie gospodarstwa rolnego kilku następcom może nastąpić, jeżeli wpłynie to na poprawę struktury obszarowej i zwiększenie produkcji towarowej gospodarstw rolnych prowadzonych przez następców.

3. Pierwszeństwo w przejęciu gospodarstwa rolnego ma następca pracujący w tym gospodarstwie, wskazany przez rolnika.

4. Następca, który nie przejął gospodarstwa rolnego, a dla którego praca w tym gospodarstwie stanowiła wyłączone źródło utrzymania, terenowe organy administracji państwowej umożliwią zatrudnienie, a w miarę potrzeby — również przyuczenie do wykonywania określonej pracy.

5. Osobie, o której mowa w ust. 4, zalicza się okres pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 lat życia do okresu zatrudnienia, od którego zależy przyznanie emerytury w myśl przepisów o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, jeżeli po przekazaniu gospodarstwa przez rolnika była zatrudniona co najmniej przez 5 lat.

Art. 44. Przekazanie następcy lub Państwu gospodarstwa rolnego objętego wspólnością ustawową nie wymaga zgody małżonka, który ma prawo do emerytury lub renty inwalidzkiej na podstawie niniejszej ustawy lub innych przepisów albo dla którego praca w gospodarstwie rolnym nie stanowiła głównego źródła utrzymania bądź też jeżeli gospodarstwo rolne wykazuje niski poziom produkcji rolnej w rozumieniu przepisów szczególnych.

Art. 45. W razie braku następców lub gdy następca nie spełnia warunków do przejęcia gospodarstwa rolnego albo odmówił jego przejęcia, gospodarstwo rolne na wniosek rolnika przejmuje Państwo.

Art. 46. Jeżeli rolnik jest właścicielem lub posiadaczem kilku gospodarstw rolnych, przekazaniu podlegają wszystkie gospodarstwa.

Art. 47. 1. Jeżeli rolnik, który przekazuje gospodarstwo rolne następcy:

- 1) dzierżawi grunty rolne, następca wstępuje w stosunek dzierżawy,
- 2) wydzierżawia grunty rolne, następca wstępuje w prawa wydzierżawiającego.

2. Rolnik spełniający warunki do emerytury lub renty inwalidzkiej, który dzierżawi grunty rolne, ma prawo wypowiedzieć umowę dzierżawy z zachowaniem 6-miesięcznego terminu wypowiedzenia.

Art. 48. 1. Następca przejmuje gospodarstwo rolne wraz z zadłużeniami związanymi z prowadzeniem gospodarstwa, z wyjątkiem zaległych składek na fundusz emerytalny rolników oraz podatków i opłat, które potrąca się z przysługującej rolnikowi emerytury lub renty inwalidzkiej, na zasadach określonych w art. 21.

2. Jeżeli nieruchomości wchodząca w skład gospodarstwa rolnego jest obciążona na rzecz osób trzecich hipotekami lub innymi prawami oraz dożywociem, następca przejmuje gospodarstwo rolne wraz z tymi obciążeniami.

Art. 49. Następca, który przejął gospodarstwo rolne lub jego część na własność, nie może przed upływem 10 lat od daty przejęcia zbyć w całości lub w części nieruchomości wchodzących w skład tego gospodarstwa. Zby-

cie nieruchomości lub jej części przed upływem tego terminu może nastąpić za zgodą naczelnika gminy jedynie w wypadkach społecznie i gospodarczo uzasadnionych.

Art. 50. W razie przejęcia przez Państwo gospodarstwa rolnego Państwo odpowiada za zadłużenia dotychczasowego właściciela wobec jednostek gospodarki uspołecznionej, związane z prowadzeniem gospodarstwa oraz z tytułu obciążeń na rzecz osób trzecich hipotekami lub innymi prawami ujawnionymi w księdze wieczystej lub w zbiorze dokumentów — do wysokości wartości przejętej nieruchomości lub gospodarstwa.

Art. 51. 1. Z gospodarstwa rolnego przekazanego Państwu rolnik może wyłączyć budynki lub niektóre z nich oraz inwentarz żywy i martwy.

2. Budynki wyłączone przez rolnika stanowią odrębny przedmiot własności. Z odrębną własnością tych budynków związana jest służebność gruntowa w zakresie niezbędnym do korzystania z budynków.

3. Budynki, o których mowa w ust. 1, mogą być na wniosek rolnika przejęte na własność Państwa w zamian za dodatek do emerytury lub renty, o którym mowa w art. 8 ust. 1 pkt 2. Decyzję o przejęciu podejmuje naczelnik gminy.

4. W razie sprzedaży budynków, o których mowa w ust. 1, Państwu przysługuje prawo pierwokupu po cenie odpowiadającej szacunkowi obowiązującemu przy ubezpieczeniu budynków przez Państwowy Zakład Ubezpieczeń, a w razie darowizny lub zamiany — prawo wykupu, przy odpowiednim zastosowaniu przepisów o pierwokupie. W wypadku wykonania prawa pierwokupu koszty związane z przeniesieniem własności na osobę trzecią pokrywa Państwo.

Art. 52. 1. Przekazanie gospodarstwa rolnego następuje w drodze umowy pisemnej sporządzonej przez naczelnika gminy. Naczelnik gminy odmawia w formie decyzji sporządzenia umowy, jeżeli nie zostały zachowane warunki ustawy.

2. Przekazanie gospodarstwa rolnego Państwu następuje w drodze decyzji naczelnika gminy.

3. Umowa i decyzja, o których mowa w ust. 1 i 2, stanowią podstawę do ujawnienia stanu własności w ewidencji gruntów oraz na wniosek rolnika w księdze wieczystej.

4. Naczelnik gminy składa gminnej radzie narodowej okresowe sprawozdania z zawartych przed nim umów o przekazywaniu przez rolników gospodarstw rolnych następcom oraz o decyzjach w sprawach przejęcia gospodarstw rolnych przez Państwo za emeryturę, rentę lub odpłatnie.

Art. 53. 1. Jeżeli właściciel gospodarstwa rolnego nie spełnia warunków do uzyskania emerytury lub renty inwalidzkiej na podstawie ustawy, nieruchomości wchodzące w skład gospodarstwa rolnego mogą być na jego wniosek w całości lub w części przejęte odpłatnie przez Państwo.

2. Przejęcie nieruchomości obciążonych dożywociem uzależnione jest od zgody dożywotnika.

3. Gospodarstwo rolne może być przejęte w myśl ust. 1 również od właściciela, który spełnia warunki do

emerytury lub renty inwalidzkiej na podstawie niniejszej ustawy, jeżeli nabył on prawo do emerytury lub renty na podstawie innych przepisów.

Art. 54. 1. Należność za nieruchomości przejęte przez Państwo w myśl art. 53 ustala się według cen określonych w przepisach o sprzedaży państwowych nieruchomości rolnych.

2. Jeżeli przedmiotem odpłatnego przejęcia są wszystkie nieruchomości, których obszar nie przekracza 3 ha użytków rolnych, a właściciel jest zatrudniony na stałe poza gospodarstwem, wojewoda może zezwolić na ustalenie ceny wyższej od cen, o których mowa w ust. 1; cena ta nie może być jednak wyższa od przeciętnych cen stosowanych w obrocie między rolnikami na terenie danej miejscowości lub gminy.

3. Wypłata należności następuje w ratach miesięcznych, a w szczególnych wypadkach jednorazowo.

Art. 55. 1. Jeżeli przedmiotem odpłatnego przejęcia na własność Państwa są wszystkie nieruchomości, właściciel ma prawo zatrzymać budynki bądź niektóre z nich; art. 51 ust. 2 i 4 stosuje się odpowiednio.

2. Właścicielowi, który przekazał Państwu nieruchomości wraz z budynkami, przysługuje prawo do bezpłatnego:

- 1) korzystania z lokalu mieszkalnego i pomieszczeń gospodarskich w rozmiarze niezbędnym do zaspokojenia jego potrzeb,
  - 2) użytkowania działki gruntu o obszarze do 0,3 ha.
- W tych wypadkach stosuje się przepis art. 22 ust. 5.

Art. 56. Państwo przejmuje odpłatnie nieruchomości wolne od obciążeń, z wyjątkiem zadłużeń i obciążeń określonych w art. 50 oraz służebności gruntowych, które utrzymane zostaną w mocy w decyzji o przejęciu nieruchomości.

Art. 57. Odpłatne przeniesienie własności nieruchomości na rzecz Państwa oraz ustalenie uprawnień właściciela określonych w art. 55 ust. 2 następuje w formie decyzji naczelnika gminy.

Art. 58. 1. Jednostki gospodarki uspołecznionej mogą nabywać odpłatnie nieruchomości na warunkach określonych w art. 53—56.

2. Przeniesienie własności nieruchomości w wypadkach określonych w ust. 1 następuje w formie umowy pisemnej zatwierdzonej decyzją naczelnika gminy.

Art. 59. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia:

- 1) szczegółowe zasady i warunki przekazywania gospodarstw rolnych następcom lub Państwu oraz warunki, jakim powinien odpowiadać następca,
- 2) szczegółowe zasady odpowiedzialności Państwa z tytułu zadłużeń rolnika przekazującego gospodarstwo Państwu i praw osób trzecich obciążających to gospodarstwo oraz tryb ich uregulowania,
- 3) szczegółowe zasady i tryb spłaty należności za nabyte przez Państwo budynki,
- 4) szczegółowe zasady i tryb spłaty należności za gospodarstwo przejęte przez Państwo odpłatnie oraz oprocentowania tych należności.

Rozdział 6

Przepisy przejściowe.

Art. 60. Rolnikowi przekazującemu gospodarstwo rolne Państwu po dniu wejścia w życie ustawy emerytura lub renta inwalidzka przysługuje od dnia spełnienia warunków wymaganych do ich uzyskania.

Art. 61. 1. Rolnikowi przekazującemu po dniu wejścia w życie ustawy gospodarstwo rolne następcy emerytura lub renta inwalidzka przysługuje — z uwzględnieniem ust. 2 i 3 — od dnia 1 lipca 1980 r., a jeżeli warunki do uzyskania tych świadczeń spełnione zostały po tej dacie — od dnia ich spełnienia.

2. Rolnikowi, który do dnia 30 czerwca 1980 r. przekaze gospodarstwo następcy i osiągnie 80 lat życia albo zaliczony zostanie do I lub II grupy inwalidów, emerytura lub renta inwalidzka przysługuje od dnia spełnienia tych warunków.

3. W wypadkach, o których mowa w ust. 2, emerytura lub renta inwalidzka przysługuje, choćby nawet rolnik sprzedał jednostkom gospodarki uspołecznionej produkty rolne o wartości mniejszej niż 15.000 zł; w tym wypadku świadczenia przysługują w wysokości przewidzianej w art. 7 ust. 1 dla I grupy sprzedaży.

Art. 62. Przy ustalaniu prawa do świadczeń emerytalnych oraz ich wysokości uwzględnia się wartość produktów rolnych sprzedanych jednostkom gospodarki uspołecznionej po dniu 1 stycznia 1977 r.

Art. 63. Rolnikowi, który nie spełnia warunków określonych w art. 2 ust. 1 pkt 2 lub w art. 10 ust. 1 pkt 2, emerytura lub renta przysługuje, jeżeli wytwarzał i sprzedawał jednostkom gospodarki uspołecznionej produkty rolne o wartości nie mniejszej niż 15.000 zł w każdym roku, licząc od dnia 1 stycznia 1977 r. do końca roku poprzedzającego rok przekazania gospodarstwa, oraz jeżeli spełnia pozostałe warunki wymagane do przyznania tych świadczeń.

Art. 64. Podstawę wymiaru emerytury lub renty inwalidzkiej, do której prawo powstało przed dniem 1 stycznia 1982 r., stanowi przeciętna roczna wartość produktów rolnych, sprzedanych jednostkom gospodarki uspołecznionej w okresie od dnia 1 stycznia 1977 r. do końca roku poprzedzającego rok, w którym powstało prawo do świadczenia.

Art. 65. Świadczenia pieniężne dla rolników, którzy przekazali nieodpłatnie gospodarstwo rolne zstępnym lub zrzekli się własności nieruchomości rolnej na podstawie przepisów prawa cywilnego przed dniem wejścia w życie ustawy, przysługują poczynając od dnia 1 lipca 1980 r.

Art. 66. Świadczenia określone w art. 25—27 przysługują z tytułu wypadku przy pracy w gospodarstwie rolnym, który zdarzył się począwszy od dnia wejścia w życie ustawy, a z tytułu choroby zawodowej, jeżeli uszczerbek na zdrowiu spowodowany taką chorobą został stwierdzony po tym dniu.

Art. 67. Zasiłek porodowy, o którym mowa w art. 30, przysługuje z tytułu urodzenia dziecka lub wzięcia go na wychowanie, począwszy od dnia 1 lipca 1980 r.

Art. 68. Zasiłek na dziecko wymagające stałej opieki, o którym mowa w art. 31, przysługuje począwszy od dnia 1 lipca 1980 r.

Art. 69. Składki na fundusz emerytalny rolników rolnik opłaca począwszy od dnia 1 lipca 1977 r., chyba że rozpoczął prowadzić gospodarstwo rolne po tym dniu.

Art. 70. 1. Nie zrealizowane do dnia wejścia w życie ustawy spłaty z tytułu przekazania gospodarstwa rolnego na własność Państwa za spłaty pieniężne na zasadach określonych w art. 28—30 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o przekazywaniu gospodarstw rolnych na własność Państwa za rentę i spłaty pieniężne (Dz. U. Nr 21, poz. 118) podlegają realizacji na zasadach dotychczasowych.

2. Jeżeli rolnik nie podjął spłat i osiągnął wiek emerytalny lub jest inwalidą, na jego wniosek przyznaje się zamiast spłat emeryturę lub rentę inwalidzką w wysokości przewidzianej niniejszą ustawą dla rolników przekazujących gospodarstwa Państwu.

Art. 71. 1. Wypłacane w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy renty przysługujące na podstawie ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o przekazywaniu gospodarstw rolnych na własność Państwa za rentę i spłaty pieniężne (Dz. U. Nr 21, poz. 118) podwyższa się z dniem 1 lipca 1978 r. o 150 zł.

2. Począwszy od dnia 1 stycznia 1980 r. renty, o których mowa w ust. 1, nie mogą być niższe od emerytur przewidzianych w art. 7 ust. 1 dla I grupy sprzedaży.

3. Do rent, o których mowa w ust. 1, stosuje się przepisy art. 9, 12—18, 20, 30, 35 i 36.

Rozdział 7

Zmiany w obowiązujących przepisach.

Art. 72. W art. 2 ustawy z dnia 19 grudnia 1975 r. o ubezpieczeniu społecznym osób wykonujących pracę na rzecz jednostek gospodarki uspołecznionej na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia (Dz. U. Nr 45, poz. 232 i z 1976 r. Nr 40, poz. 235) wprowadza się następujące zmiany:

a) w ust. 1:

— pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) mają ustalone prawo do emerytury lub renty, chyba że zgłoszą wniosek o objęcie ubezpieczeniem.”,

— pkt 4 skreśla się,

b) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Ubezpieczenie obejmuje jednak osoby, o których mowa w ust. 1 pkt 2, jeżeli podlegają przepisom o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin.”

Art. 73. W dekreście z dnia 4 marca 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych oraz ich rodzin (Dz. U. Nr 10, poz. 54) wprowadza się następujące zmiany:

1) po art. 21 dodaje się art. 21a w brzmieniu:

„Art. 21a. 1. Osobom, które po dniu 31 grudnia 1977 r. przekazały gospodarstwo rolne na własność spółdzielni, przysługujące na podstawie dekretu emerytury lub renty zwiększa się:

- 1) z tytułu powierzchni przekazanego gospodarstwa — po 200 zł za pierwszy i drugi hektar oraz po 50 zł za każdy następny hektar, nie więcej jednak niż 700 zł,
- 2) za przekazane budynki:

o wartości w tys. zł	kwota zwiększenia emerytury w zł
od 50 do 100	100
ponad 100 do 200	200
ponad 200	300

- 3) za przekazane lasy wchodzące w skład gospodarstwa rolnego:

o wartości drzewostanu w tys. zł	kwota zwiększenia emerytury w zł
od 10 do 100	100
ponad 100 do 200	200
ponad 200	300

- 4) z tytułu zrzeczenia się prawa do korzystania z lokalu mieszkalnego i pomieszczeń gospodarskich — o kwotę 150 zł,
  - 5) z tytułu uprzedniego użytkowania ziemi przez spółdzielnię co najmniej przez 5 lat — o kwotę odpowiadającą średniej miesięcznej rencie dzierżawnej, wypłacanej przez spółdzielnię w okresie ostatnich 5 lat przed rokiem, w którym gospodarstwo zostało przekazane na własność spółdzielni.
2. Wartość budynków przyjmuje się według szacunku ustalonego dla obowiązkowego ubezpieczenia przez Państwowy Zakład Ubezpieczeń, a wartość drzewostanu — według cen obowiązujących w państwowym gospodarstwie leśnym, przy uwzględnieniu zasad szacowania określonych w przepisach o scalaniu i wymianie gruntów; szacunek ten przyjmuje się według stawek obowiązujących w dniu przekazania budynków lub lasów.”

2) art. 23 skreśla się.

Art. 74. W art. 2 ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r. — ubezpieczeniu społecznym rzemieślników i niektórych innych osób prowadzących działalność zarobkową na własny rachunek oraz ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 235) wprowadza się następujące zmiany:

a) w ust. 1:

— pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) mają ustalone prawo do emerytury lub renty, chyba że zgłoszą wniosek o objęcie ubezpieczeniem.”

— pkt 4 skreśla się,

b) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Ubezpieczenie obejmuje jednak osoby, o których mowa w ust. 1 pkt 2, jeżeli podlegają przepisom o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin.”

Rozdział 8

Przepisy końcowe.

Art. 75. 1. Przez użyte w ustawie określenia:

- 1) rolnik — rozumie się właściciela lub posiadacza gospodarstwa rolnego o powierzchni powyżej 0,5 ha gruntów rolnych i leśnych, który nie jest objęty ubezpieczeniem społecznym na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych oraz ich rodzin,
- 2) następca — rozumie się zstępnych, rodzeństwo i dzieci rodzeństwa rolnika oraz jego pasierbów i wychowanków, którzy posiadają kwalifikacje do prowadzenia gospodarstwa rolnego, nie przekroczyli 55 lat życia i nie są inwalidami I lub II grupy; w razie braku takich osób następcą może być współwłaściciel gospodarstwa spełniający te warunki,
- 3) przekazanie gospodarstwa rolnego następcy — rozumie się nieodpłatne przeniesienie na rzecz następcy posiadania oraz własności, jeżeli rolnik jest jego właścicielem,
- 4) przekazanie gospodarstwa rolnego Państwu — rozumie się nieodpłatne przeniesienie na rzecz Państwa własności i posiadania gospodarstwa rolnego,
- 5) naczelnik gminy — rozumie się również inne terenowe organy administracji państwowej stopnia podstawowego,
- 6) lata, w których rolnik wytwarzał w prowadzonym gospodarstwie rolnym produkty rolne i sprzedawał je jednostkom gospodarki społecznej — rozumie się lata kalendarzowe, w których nastąpiła sprzedaż tych produktów.

2. Ilekroć ustawa uzależnia prawo do świadczeń od przekazania gospodarstwa rolnego następcy lub Państwu, warunek ten uważa się za spełniony również, jeżeli gospodarstwo zostało zwrócone właścicielowi przez posiadacza.

Art. 76. 1. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia szczegółowe zasady stosowania ustawy do rolników będących współwłaścicielami gospodarstw rolnych lub członkami zespołów rolników indywidualnych.

2. Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia:

- 1) rozciągnąć przepisy ustawy na inne osoby, które sprzedają jednostkom gospodarki społecznej wytworzone produkty rolne, określając zakres przysługujących im świadczeń, warunki wymagane do ich nabycia oraz ich wysokość,
- 2) zmieniać wysokość kwot określających wartość sprzedanych produktów rolnych, od której zależy prawo i wysokość świadczeń emerytalnych.

Art. 77. 1. Traci moc ustawa z dnia 29 maja 1974 r. o przekazywaniu gospodarstw rolnych na własność Państwa za rentę i spłaty pieniężne (Dz. U. Nr 21, poz. 118), z wyjątkiem art. 9 ust. 2, w którym skreśla się wyrazy:

„określone w ust. 1”, a także art. 41, który zachowuje moc do dnia 31 grudnia 1979 r.

2. W razie przejęcia na własność Państwa gospodarstwa rolnego na podstawie art. 9 ust. 2 ustawy, o której mowa w ust. 1, rolnikowi przysługuje emerytura lub renta inwalidzka przewidziana w niniejszej ustawie. Przy przejmowaniu stosuje się odpowiednio przepisy niniejszej ustawy o przekazywaniu gospodarstw rolnych Państwu.

Art. 78. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1978 r.

Przewodniczący Rady Państwa: *H. Jabłoński*
Sekretarz Rady Państwa: *L. Stasiak*